

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К.Д. УШИНСЬКОГО**

Кафедра загальних дисциплін
та мовної підготовки іноземних громад

І.Л.ФОМІНА

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО РОЗВИТКУ
ДІАЛОГОВОГО МОВЛЕННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ
ПРИ ВИВЧЕННІ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА»
(II рівень навчання)**

Одеса 2015

УДК: 491.79 + 308.2 + 8.83

Рецензенти:

Л.Г. Таланова – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри перекладу та мовознавства Міжнародного гуманітарного університету,

М.Л. Дружинець – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови ОНУ імені І.І. Мечникова

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ПНПУ імені К.Д.Ушинського (протокол № від 2015р.)

для студентів галузі знань: *0101 Педагогічна освіта, 0102 Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини, 0202 Мистецтво, 0301 Соціально-політичні науки, 0402 Фізико-математичні науки, 0403 Системні науки та кібернетика, 0203 Гуманітарні науки*

напряму підготовки: *6.010101 Дошкільна освіта, 6.010102 Початкова освіта, 6.010106 Соціальна педагогіка, 6.010201 Фізичне виховання, 6.020202 Хореографія*, 6.020204 Музичне мистецтво*, 6.020205 Образотворче мистецтво*, 6.030102 Психологія*, 6.040201 Математика*, 6.040203 Фізика*, 6.040302 Інформатика*, 6.020303 Філологія*

денної форми навчання

І.Л.Фоміна

«Методичні рекомендації до розвитку діалогового мовлення іноземних студентів при вивченні навчальної дисципліни «Українська мова» (II рівень навчання) : / Укладач Фоміна І.Л. – Одеса: ПНПУ, 2015. – 65с.

© І.Л.Фоміна

Передмова

Пропоновані методичні рекомендації ставлять за мету допомогти іноземним студентам відчувати потребу в практичному оволодінні українською мовою як засобом спілкування.

Зміст методичних рекомендацій відповідає вимогам до рівня й вміння іноземного студента орієнтуватися та реалізувати необхідні комунікативні й мовленнєві спілкування в межах актуальної для другого рівня тематики. Вправи та завдання кожного заняття спрямовані на вдосконалення усного та писемного мовлення іноземних студентів другого рівня навчання, розширення їхнього словникового запасу.

Головна мета методичних рекомендацій в тому, щоб навчити:

- правильної артикуляції звуків у відповідності з фонетичними нормами української мови;
- правилам наголосу слів та ритміки речень;
- типам інтонаційних конструкцій української мови;
- правилам синтагматики наукових та художніх текстів.

Зміст друкованого видання складають 4 розділи, у яких розміщено методичні рекомендації, 23 заняття (які побудовані за тематичним принципом та містять питання для самоконтролю) та четвертий розділ – тексти для додаткового читання. Пропонуються теми, що відповідають найтипівішим мовним ситуаціям. Системне подання лексичного матеріалу передбачає роботу над розширенням словникового запасу іноземних студентів. Нова лексика вводиться у діалогах, а для кращого засвоєння слів, пов'язаних з певною темою, сприяє також введення у навчальне заняття українських прислів'їв, приказок, загадок. Кожне заняття містить український словник, що складається зі слів, які можуть викликати труднощі при їх засвоєнні. Заняття включають обов'язковий матеріал з фонетики чи граматики української мови, пов'язаний з відповідною лексичною темою.

Основне місце в посібнику відведене комунікативним вправам та діалогам.

Обов'язковим елементом структури кожного заняття є словниковий коментар з поясненнями щодо наголошення, відмінювання, написання певних слів, які вжито в діалогах й які потребують особливої уваги.

Таким чином, при навчанні діалогу, враховуються психолінгвістичні особливості даної форми мови, взаємодія комунікативних задач і мовних ситуацій. Навчаючи діалогу як найбільш активній формі спілкування, іноземним студентам необхідно вдосконалювати механізм оволодіння говорінням як засобом спілкування.

Розділ І

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Форма № Н-3.03

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»**

**ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
підготовки бакалавра**

**УКРАЇНСЬКА МОВА
II рівень
(за вимогами кредитно**

-модульної системи)

напряму підготовки 6.010101 Дошкільна освіта; 6.010102 Початкова освіта;
6.010106 Соціальна педагогіка; 6.010201 Фізичне виховання; 6.020202
Хореографія*; 6.020204 Музичне мистецтво*; 6.020205 Образотворче
мистецтво*; 6.020303 Філологія*; 6.030102 Психологія*; 6.040201 Математика*;
6.040203 Фізика*; 6.040302 Інформатика*, 6.020303 Філологія

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Українська мова» (II рівень) складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму 6.010101 Дошкільна освіта; 6.010102 Початкова освіта; 6.010106 Соціальна педагогіка; 6.010201 Фізичне виховання; 6.020202 Хореографія*; 6.020204 Музичне мистецтво*; 6.020205 Образотворче мистецтво*; 6.020303 Філологія*; 6.030102 Психологія*; 6.040201 Математика*; 6.040203 Фізика*; 6.040302 Інформатика*, 6.020303 Філологія

Навчальна дисципліна належить до циклу природничо-наукової, професійної та практичної підготовки

Предметом вивчення навчальної дисципліни є мова як система (фонетична, фонологічна, графічна, лексична, фразеологічна, морфемна, словотвірна, морфологічна і синтаксична структури російської мови).

Міждисциплінарні зв'язки: вступ до слов'янської філології, сучасна українська літературна мова, історія української літературної мови, історична граматики, діалектологія, загальне мовознавство, історія української літератури.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів:**

1. Місто, в якому навчається студент.
2. Рідне місто студента.
3. Вищий навчальний заклад, де навчається студент.
4. Майбутня професія студента.
5. Україна.
6. Рідна країна студента.
7. Система освіти в Україні.
8. Система освіти в країні студента.
9. Київська Русь.
10. Київ - столиця України.
11. Т. Г. Шевченка - поетичний символ України.
12. Українські традиції та звичаї.
13. Український національний характер.
14. Традиції та звичаї українського народу.
15. Засоби оформлення реферату.
16. Сміслові відношення в тексті.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	
Кількість кредитів – 10	Галузь знань : 0101 Педагогічна освіта 0102 Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини 0202 Мистецтво 0301 Соціально-політичні науки 0402 Фізико-математичні науки 0403 Системні науки та кібернетика	Нормативна	
Змістових модулів – 8	Напрямок: 6.010101 Дошкільна освіта, 6.010102 Початкова освіта,	Рік підготовки: 1-й	
Загальна кількість годин - 300	6.010106 Соціальна педагогіка, 6.010201 Фізичне виховання, 6.020202 Хореографія*, 6.020204 Музичне мистецтво*, 6.020205 Образотворче мистецтво*, 6.030102 Психологія*, 6.040201 Математика*, 6.040203 Фізика*, 6.040302 Інформатика*	Семестр 1-й 2-й Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 8 самостійної роботи студента – 1-2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	– – Практичні, семінарські 136 год. 144 год. Лабораторні – – Самостійна робота 10 год. 10 год. Вид контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: формувати у студентів комунікативну й мовленнєву компетенції, необхідні для рішення професійних завдань у країні навчання, забезпеченні їхніх комунікативних потреб у різних сферах спілкування: науковій (для отримання конкурентоспроможної підготовки за обраним фахом), суспільно-політичній і соціально-культурній (для належної адаптації та повноцінного орієнтування в новому соціально-культурному середовищі, особистісного культурного зростання), побутовій (для задоволення потреб повсякденного життя), а також для виховання гармонійної особистості, що здатна до міжкультурного діалогу.

Реалізація мети передбачає рішення таких **завдань**:

1. засвоєння іноземцями мовних і мовленнєвих знань, формування вмінь і навичок комунікативно доцільно користуватися засобами мови в процесі спілкування;
2. формування в іноземців умінь і навичок самостійної навчальної діяльності, вмінь навчатися учитися, вдосконалювати когнітивно-операційний компонент мовленнєвої діяльності як засіб усебічного розвитку особистості;
3. становлення гуманістичного світогляду, формування умінь міжкультурного спілкування, виховання толерантного ставлення до представників інших культур та релігійних переконань;
4. виховання поваги до українського народу, української культури;
5. формування вмінь критичного осмислення соціальних проблем, усвідомлення життєвих цінностей.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент першого курсу повинен

знати: лексичний мінімум для спілкування з носіями російської мови в соціально-культурних та навчально-професійних ситуаціях (оцінюються загальні мовні уміння протягом вивчення всього курсу); розуміти до 60% інформації предметів зі спеціальності; поповнювати активний словник термінологічною лексикою за спеціальністю для формування умінь навчального та ознайомчого читання фахових текстів;

вміти: володіти іншомовною професійно-комунікативною компетентністю на продуктивному та репродуктивному рівнях у всіх сферах діяльності гуманітарного та природничо-наукових профілів, репродукувати інформацію підручників і занять, ставити питання щодо змісту, відповідати на них, робити текстовий переказ; складати діалог-бесіду та діалог-розпитування на матеріалі текстів соціально-культурної теми; складати монолог-опис та монолог-розповідь; складати план, конспект, письмово викладати отриману інформацію навчально-професійної сфери спілкування у вигляді мікротекстів, складати власний мікротекст на основі вивчення тем соціально-культурної сфери спілкування; записати план прочитаного тексту (питальний, називний, тезовий); викласти зміст прочитаного тексту за спеціальністю з опорою на записаний план та з використанням вивченого лексико-граматичного матеріалу тощо.

Зважаючи на специфіку навчання на першому курсі **домінуючою сферою є навчально-професійна**, хоча навчання також здійснюється і у межах соціально-культурної.

Навчально-професійна та соціально-культурна сфери передбачають формування певних умінь у чотирьох видах мовленнєвої діяльності, а саме:

Читання. Формування у студентів умінь і навичок навчального та ознайомчого читання текстів за спеціальністю, наукових та текстів соціально-культурної сфери; виділення основних змістових частин прочитаного тексту. Поповнення активного та пасивного словника студентів соціально-культурною та термінологічною лексикою за спеціальністю.

Аудіювання. Формування вмінь і навичок аудіювання тексту за спеціальністю студента (слухання лекції за профілем навчання студента та контроль розуміння прослуханого матеріалу).

Говоріння. Формування вмінь і навичок усного мовлення (викладення змісту прочитаного тексту за спеціальністю з опорою на записаний план та з використанням вивченого лексико-граматичного матеріалу; брати участь у діалозі-бесіді, діалозі-розпитуванні з визначених тем, створювати монологічне висловлювання за цими темами (монолог-опис, монолог-розповідь); відтворення інформації основних змістових частин прочитаного або прослуханого тексту з опорою на зроблені записи і з використанням вивченого лексико-граматичного матеріалу).

Письмо. Формування вмінь і навичок писемного мовлення (запис плану прочитаного тексту за спеціальністю: питального, називного, тезового; викладення отриманої соціально-культурної інформації у вигляді мікротекстів (опис, розповідь); запис інформації основних змістових частин прочитаного або прослуханого тексту за допомогою символів і скорочень; конспектування прочитаного та прослуханого тексту за спеціальністю).

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Місто навчання студента

Тема 1. Одеса – інтернаціональне місто на півдні України. Граматика. Вираження суб'єктно-предикатних відношень. Конструкції з дієсловом-зв'язкою: бути, являти собою, називатися, служити та іншими, що означають кваліфікацію предмета(явища, процесу, події): - *що - (це) що*, - *що є чим*, - *що являє собою що*, - *що називається чим*, - *що називають чим*, - *що носить назву чого*, - *що розуміється під чим*, - *що належить до чого*, - *що (хто) включає що до чого*.

Тема 2. Історія походження назви та символіка міста. Граматика. Конструкції з дієсловами: *мати*, *володіти*, *характеризуватися*, *полягати* та іншими, що означають характеристику предмета (явища): - *що має що*, - *що володіє чим*, - *що характеризується чим*, - *що є характерним для чого*, - *що має характер чого*, - *що має який характер*, - *що вирізняється чим*, - *що є властивим чому*, - *що є притаманним чому*; та кількісну характеристику: *що має довжиною (у довжину) (скільки) чого*, *висотою (у висоту)*, - *шириною (у ширину)*, *обсягом (об'ємом)*, *діаметром (у діаметрі)*, - *що дорівнює чому*, - *що*

складає (скільки) чого на долю чого припадає скільки чого, - що складає біля якоїсь кількості від чого (вміщує), - що займає більше, менше, в межах, - що вище, нижче, більше, менше чого наскільки, у скільки разів.

Тема 3. Освіта та наука (навчальні заклади, відомі вчені). Граматика. Конструкції з дієсловами: *служити, виступати, використовуватися* та іншими, що означають призначення, використання предмета (процесу): - *що служить чим, - що служить для чого, - що виступає чим, - що використовується для чого, як - що застосовується для чого, як, - що призначається (призначено) для чого.*

Тема 4. Культура, мистецтво та кіномистецтво в Одесі. Граматика. Конструкції з дієсловами: *складати, складатися, вміщувати* та іншими, що означають склад і будову предмета: - *що складається з чого, - що входить до складу чого, - що вміщує у своєму складі що, - що має в собі що, - що вміщується в чому, - що включає в себе що, - що складає що.*

Тема 5. Визначні місця Південної Пальміри. Граматика. Способи вираження суб'єкта і предиката. Узгодження суб'єкта і предиката. Вираження суб'єкта. Конструкції із збірними іменниками. Конструкції з кількісними сполученнями; порядок слів відповідно до комунікативної мети висловлювання.

Тема 6. Релігійні уподобання населення Одеси. Граматика. Конструкції з субстантивованими прикметниками, дієприкметниками і словосполученнями із займенником, поширеним підрядним реченням, диференціація конструкцій типу *все те, що всі питання, які...* . Конструкції з неозначеними і заперечними займенниками; диференціація за значеннями неозначених займенників *-сь, -небудь, -де*; стилістична приналежність подібних конструкцій.

Мета: розвиток умінь застосовувати формули знайомства в різних ситуаціях спілкування; використовувати усталені формули ввічливості; висловлювати прохання та подяку, почуття радості та задоволення.

Очікувані результати: наприкінці вивчення модулю студенти повинні знати та вміти застосовувати формули знайомства в різних ситуаціях спілкування; використовувати усталені формули ввічливості; висловлювати прохання та подяку, почуття радості та задоволення; визначати рід та число іменників; утворювати іменники жіночого роду від однокореневих іменників чоловічого роду; відмінювати імена та прізвища; використовувати дієслова наказового способу; будувати спонукальні та питальні речення.

Змістовий модуль 2. Рідне місто студента

Тема 7. Історія міста та по тлумачення його назви. Граматика. Способи вираження суб'єкта і предиката. Узгодження суб'єкта і предиката. Вираження предиката. Іменний тип предиката з дієсловом-зв'язкою *бути* і без дієслова-зв'язки. Вживання прикметника в ролі іменної частини предиката. Конструкції з порівняльним і вищим ступенем прикметника. Конструкції з дієсловом-зв'язкою *бути* і дієсловом-зв'язкою з іменною частиною, вираженою словосполученням. Конструкції з дієсловами-зв'язками (*називатися, вважатися, розглядатися, служити, виступати* тощо) та іменною частиною, вираженою іменником або прикметником (значення кваліфікації, характеристики). Стійкі дієслівно-іменні словосполучення в такого типу конструкціях.

Тема 8. Географічне розташування та клімат рідного міста. Граматика. Конструкції з дієсловами *мати, характеризуватися, вирізнятися* у ролі зв'язок при вираженні характеристики предмета. Дієслівним тип предиката: при вираженні узагальненої особи; при вираженні узагальненої дії. Вид і час дієслова в даних конструкціях. Дієслівно-іменні словосполучення в конструкціях типу: *зробимо висновок..., наведемо приклад...; припустимо, що... .* Конструкції з дієсловом та інфінітивом у ролі предиката.

Тема 9. Наука і освіта у моєму місті. Граматика. Конструкції з дієсловами *починати - почати, кінчати - кінчити, продовжувати - продовжити* і т.п. з інфінітивом НДВ. Конструкції з дієсловами *встигнути, пощастити, поталанити, вдатися* з інфінітивом ДВ. Конструкції з дієсловами *хотіти, намагатися, прагнути, планувати.* Стилiстична приналежність таких конструкцій. Конструкції з модальними словами *треба, потрібно, слід, варто, доцільно* тощо та інфінітивом у ролі предиката. Конструкції з модальними словами, що виражають можливість/неможливість здійснення дії.

Тема 10. Визначні місця та туристичні маршрути міста. Граматика. Диференціація конструкцій зі значенням неможливості і небажаності, заборони дії. Вид дієслів у таких конструкціях. Деякі способи вираження суб'єкта й предиката: а) неозначеною формою дієслова, б) іменником за відсутності дієслова-зв'язки. Способи вираження суб'єкта й предиката субстантивованими прикметниками, словосполученнями, поширеними підрядними реченнями. Роль дієслова-зв'язки *є*. Способи вираження предиката конструкцією з прийменником *у/в* та місцевим відмінком іменника. Основні особливості речень з однотипними предикатами, випадки опущення модальних предикатів типу *повинен, повинен бути, зобов'язаний* тощо.

Тема 11. Науковці та митці міста, де я живу. Граматика. Активні і пасивні конструкції. Активні конструкції: - з перехідними дієсловами; - з модальними словами *повинен, мав, треба, можна, слід, варто, потрібно* та ін. Пасивні конструкції: - з дієсловами з постфіксом *-ся*; - з пасивними дієприкметниками (прочитаний, зроблений); - з присудковими формами на *-но, -то*; - з модальними словами *повинен, треба* та ін. Конструкції з перехідними й неперехідними дієсловами типу: *припинятися-припиняти; змінюватися-змінювати; перетворюватися-перетворювати.*

Мета: розвиток умінь будувати текст-опис.

Очікувані результати: наприкінці вивчення модулю студенти повинні знати та вміти будувати текст-опис; відмінювати іменники та прикметники твердої та м'якої груп; відмінювати присвійні займенники; змінювати за часами дієслова *бути, стати, мати.*

Змістовий модуль 3. Вищий навчальний заклад, де навчається студент

Тема 12. Історія Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д.Ушинського. Граматика. Конструкції з дієсловами доконаного і недоконаного виду, що означають завершеність/незавершеність, тривалість/результативність, однократність/ повторюваність дії. Творення видових форм дієслова.

Тема 13. Сучасний стан університету та його структура. Граматика. Конструкції з дієсловами недоконаного й доконаного виду в ролі предиката. Обставинні слова, що вживаються з цими дієсловами, зі значенням: а) результат дії; б) процесу й тривалості дії; в) констатації дії.

Тема 14. Відомі науковці ПНПУ. Граматика. Обставинні слова, що вживаються з цими дієсловами, зі значенням: г) моменту завершення дії; д) повторюваності дії; е) однократності й миттєвості дії.

Тема 15. Інститути і факультети вузу. Граматика. Вираження характеру перебігу дії. Конструкції з дієсловами НДВ при вираженні одночасності дій і з дієсловами ДВ при вираженні послідовності дій.

Мета: розвиток умінь встановлювати контакт при спілкуванні (виражати звертання, привітання, вибачення, подяку, прощання); виражати запит, повідомлення, уточнення інформації; спонукати співрозмовника до дії; окреслювати місце, напрямок, відстань, час; виражати згоду, незгоду, застереження, заперечення.

Очікувані результати: наприкінці вивчення модулю студенти повинні знати та вміти встановлювати контакт при спілкуванні (виражати звертання, привітання, вибачення, подяку, прощання); виражати запит, повідомлення, уточнення інформації; спонукати співрозмовника до дії; окреслювати місце, напрямок, відстань, час; виражати згоду, незгоду, застереження, заперечення; застосовувати дієслова руху; використовувати наказовий спосіб дієслів; відмінювати іменники, застосовувати прийменниково-іменникові конструкції для вираження просторових і часових відношень; будувати спонукальні та питальні, стверджувальні та заперечні речення.

Змістовий модуль 4. Майбутня професія студента

Тема 16. Факультет, на якому я навчаюсь (історія, структура, спеціальності). Граматика. Конструкції з дієсловами доконаного і недоконаного виду у формі минулого часу при передачі значень: констатації факту дії; збереження чи анулювання результату дії; дії, що повторювалася; дії, яка є результатом минулої дії; моменту виникнення стану чи початку дії. Конструкції з дієсловами недоконаного виду, фазичними дієсловами у поєднанні з інфінітивом.

Тема 17. Яким я бачу себе у професії? Граматика. Конструкції зі словами *не треба, не можна, не слід, не годиться, не раджу, не хочеться, досить, шкідливо* та дієсловами недоконаного виду в інфінітиві зі значеннями небажаності, непотрібності, недоцільності, заборони.

Тема 18. Історія та витоки мого фаху. Граматика. Конструкції з дієсловами доконаного виду в інфінітиві зі значенням застереження, фізичної неможливості або потенційної можливості досягнення результату.

Тема 19. Педагогічна культура викладача. Граматика. Конструкції з дієсловами *хотіти, намагатися, планувати, розраховувати, радити* тощо та інфінітивом доконаного виду зі значенням одноразової результативної дії. Конструкції з імперативом для вираження значень: спонукання до дії, прохання, вимагання. Синонімічність конструкцій: *не треба (не слід, не варто)*.

Мета: розвиток умінь виражати вибачення, дозволу що-небудь зробити, необхідності, невпевненості, наявності/відсутності предмета, давати характеристику особі та дії, виражати точний час, ставити альтернативні й зустрічні питання.

Очікувані результати: наприкінці вивчення модулю студенти повинні знати та вміти виражати вибачення, дозволу що-небудь зробити, необхідності, невпевненості, наявності/відсутності предмета, давати характеристики особі та дії, точного часу, альтернативного й зустрічного питання; використовувати родовий та знахідний відмінки іменника в об'єктній і темпоральній функції, утворювати ступені порівняння прислівників; застосовувати вставні слова, загально питальні та частково питальні речення, складнопідрядні речення з підрядними мети, умовними та допустовими.

Змістовий модуль 5. Україна

Тема 20. Походження назви України. Граматика. Конструкції з прямим об'єктом при перехідних дієсловах, об'єкт при іменниках, утворених від перехідних дієслів. Спостереження за дієслівним та іменниковим керуванням: *розробити програму - розробка програми; здійснити плани - здійснення планів.* Семантичні групи перехідних дієслів. Словосполучення з кількома іменниками в родовому відмінку (*реалізація програми забудови міста*). Стилiстичний коментар. Творення віддієслівних іменників з суфіксами *-аці(я), -нн(я), -к(а)*. Випадки розбіжності дієслівного та іменникового керування типу: *перемогти кого? що? – перемога над ким? над чим?*

Тема 21. Незалежна держава Україна. Граматика. Конструкції з непрямым об'єктом. Прийменникове та безприйменникове керування дієслів. Групи дієслів, які потребують певного відмінка з прийменником чи без нього: *належати до розряду, довідатись про подію, думати про роботу; користуватися підручником, допомагати товаришу, керувати колективом.* Дієслова із сильним та слабким керуванням: *користуватися бібліотекою, працювати над дисертацією.*

Тема 22. Державний та економічний устрій (загальна характеристика). Граматика. Конструкції з об'єктом дії при неперехідних дієсловах. Узагальнення матеріалу за лексико-граматичними і лексико-семантичними групами дієслів з однотипним керуванням. Випадки диференціації форми керування в залежності від лексичного значення полісемічних дієслів: *відповідати викладачеві, відповідати за роботу, відповідати на питання; дійти висновку, дійти до зупинки.* Конструкції з дієсловами, створеними за граматичною моделлю, керування яких визначається префіксом: *відмовитися від, додивитися до кінця, скопіювати з оригіналу, виписати з журналу.* Конструкції: а) з локальним значенням: *працювати на декількох верстатах, працювати в галузі біофізики;* б) зі значенням стимулу, приводу, підстави: *стверджувати на підставі фактів, критикувати за неохайність;* в) мети: *перевіряти метал на міцність;* г) знаряддя, способу, методу дії: *лікувати ультразвуком;* д) атрибуту: *зробити деталь із сталі;* е) призначення: *виступати в ролі опонента,* є) умовно-часового значення: *розмовляти в присутності декана.*

Тема 23. Україна туристична. Граматика. Вираження об'єктних відношень. Структура складного речення: складнопідрядні речення з підрядними додатковими: зі сполучником *що*: а) складні речення, що передають констатацію факту (з ключовими словами *говорити, сказати, заявляти, повідомляти, стверджувати, констатувати, підкреслювати, переконувати, доводити, запевняти, показувати, усвідомлювати* тощо); б) складні речення з авторизованим головним реченням (з ключовими словами: *думати, гадати, вважати, розраховувати, зважати: думка, розуміння, уявлення* тощо); в) складні речення, які передають логічний висновок (з ключовими словами та словосполученнями: *висновок; приходити до висновку; виходити з того; це означає; очевидно*); зі сполучником *щоб*: а) складні речення, які передають бажання (з ключовими словами: *хотіти, бажати, прагнути, намагатися, мріяти, домагатися; бажання, прохання, прагнення*); б) складні речення, які виражають спонукання до дії (з ключовими словами: *наказувати, просити, пропонувати, вимагати; вимога, наказ, пропозиція*); в) складні речення, які виражають необхідність дії (з ключовими словами: *необхідно, треба, потрібно; необхідність*).

Мета: розвиток умінь виражати бажання, наміри, прохання, пропозиції точний та приблизний час, спосіб і засіб пересування.

Очікувані результати: наприкінці вивчення модулю студенти повинні знати та вміти виражати бажання, наміри, прохання, пропозиції точний та приблизний час, спосіб і засіб пересування; використовувати ступені порівняння прикметників, вживати порядкові числівники, використовувати складнопідрядні речення з підрядними означальними, пояснювальними й умовними.

Змістовий модуль 6. Рідна країна студента

Тема 24. Історія країни. Граматика. Складне речення зі сполучниками *що* і *щоб* із співвідносними словами. Семантична диференціація сполучників *що* і *щоб*. Синонімія простих та складних речень.

Тема 25. Державний та економічний устрій. Граматика. Складні речення зі сполучниками *що* і *щоб* при трансформації прямої мови у непряму зі сполучними словами та словосполученнями в ролі сполучників: а) складні речення зі сполучним словом коли, які передають часовий характер з'ясування; б) складні речення зі сполучними словами чому, у зв'язку з чим, через що, які виражають причинний характер з'ясування.

Тема 26. Географічні відомості та населення рідної країни. Граматика. Складні речення зі сполучниками *що* і *щоб* при трансформації прямої мови у непряму: зі сполучними словами та словосполученнями в ролі сполучників: в) складні речення зі сполучними словами *навіщо, з якою метою, для чого*, які виражають цільовий характер з'ясування; Викладач пояснював, з якою метою виконується лабораторна робота; г) складні речення зі сполучним словом *який*, що виражають якісний характер з'ясування.

Тема 27. Культура та освіта. Граматика. Складні речення зі сполучниками *що* і *щоб* при трансформації прямої мови у непряму: зі сполучними словами та словосполученнями в ролі сполучників: д) складні речення зі сполучником *чи*,

які виражають сумнів, невпевненість (відсутність сумніву, невпевненості) у дійсності факту, а також значення-питання, пошук інформації; е) складні речення зі сполучними словами як, яким чином, які виражають спосіб перебігу дії або його якісну оцінку.

Тема 28. Туристичні місця країни. Граматика. Складні речення зі сполучниками *що і щоб* при трансформації прямої мови у непряму: зі сполучними словами та словосполученнями в ролі сполучників: є) складні речення зі сполучниками *ніби, нібито, немовби*, що констатують нереальність факту, про який сповіщається, або сумнів щодо його вірогідності.

Мета: розвиток умінь виражати запрошення, спонукання до спільної дії, оцінку, схвалення/несхвалення, задоволення, просторові та часові відношення, ознаку дії та предмета.

Очікувані результати: наприкінці вивчення модулю студенти повинні знати та вміти виражати запрошення, спонукання до спільної дії, оцінку, схвалення/несхвалення, задоволення, просторові та часові відношення, ознаку дії та предмета; вживати родовий відмінок іменників на позначення ознаки; вживати родовий відмінок іменників у заперечних реченнях, вживати знахідний відмінок на позначення об'єкта мовлення; вживати наказовий спосіб дієслів; будувати стверджувальні та заперечні речення, складнопідрядні речення.

Змістовий модуль 7. Система освіти в Україні

Тема 29. Загальні відомості про систему освіти в Україні. Граматика. Вираження атрибутивних відношень. Конструкції з узгодженим означенням: з прикметником у ролі узгодженого означення, що виражає ознаку предмета за якістю, кольором, розміром, матеріалом, часом тощо; з займенником (вказівним, присвійним, означальним) у ролі узгодженого означення, що виражає ознаку предмета; порядковий числівник у ролі узгодженого означення, що виражає ознаку предмета за кількістю; з дієприкметником у ролі узгодженого означення, що виражає ознаку предмета за дією. Дієприкметниковий зворот у ролі означення.

Тема 30. Вища освіта в Україні та її особливості. Граматика. Активні і пасивні дієприкметники. Творення дієприкметників.

Конструкції з узгодженим словосполученням. Словосполучення, що вживаються в спеціальній літературі студентів. Диференціація паронімічних прикметників: *теоретично важливе положення, відносно стійка рівновага; водний розчин, водяна рослина; одиничний випадок, єдиний примірник.*

Тема 31. Структура освіти та Більнський процес. Граматика. Конструкції з невідокремленим й відокремленим зворотом з прикметником: *ми вивчаємо базис і надбудову, специфічні для кожної формації. - ми вивчаємо специфічні для кожної формації базис і надбудову.* Конструкції з неузгодженим означенням. Конструкції з іменником у родовому відмінку без прийменника у ролі неузгодженого означення, що виражає: - ознаку предмета (*конституція країни*).

Тема 32. Особливості системи оцінювання в Україні. Граматика. Конструкції з іменником у родовому відмінку без прийменника у ролі

неузгодженого означення, що виражає: - приналежність предмета (*бібліотека університету*); - діючу особу (*повідомлення доповідача*).

Мета: розвиток умінь будувати текст-опис.

Очікувані результати: наприкінці вивчення модулю студенти повинні знати та вміти виражати припущення, невпевненість, сумнів, вагання, пораду; відмінювати іменники, вживати частку не з прикметниками, дієприкметниками, дієсловами, використовувати засоби пунктуації для вираження емоційно-змістових відтінків речення.

Змістовий модуль 8. Система освіти в країні студента

Тема 33. Особливості освіти у країні. ГраMATика. Конструкції з іменником у непрямому відмінку з прийменником у ролі неузгодженого означення (*зошит в клітинку*). Конструкції з прислівником, дієприслівником та формою дієслова (інфінітивом) У ролі неузгодженого означення (*бажання продовжувати вчитися*). Конструкції з іменником і кількісним числівником (*квартира двадцять п'ять*).

Тема 34. Питомі професії і відомі вузи країни. ГраMATика. Конструкції з фразеологізованим словосполученням у ролі неузгодженого означення (*дівчина з веселими очима*). Словосполучення, що вживаються в спеціальній літературі за фахом студента. Структура складного речення: складнопідрядні речення з підрядними означальними: зі сполучниками *який, чий, котрий, що, хто*, які вказують на ознаку предмета.

Тема 35. Особливості системи оцінювання знань. ГраMATика. Структура складного речення: складнопідрядні речення з підрядними означальними: зі сполучниками *де, куди, звідки*, які вказують на місце дії; зі сполучником *коли*, який вказує на час дії.

Тема 36. Перспективи на ринку праці фаху, що здобуває студент в Україні. ГраMATика. Структура складного речення: складнопідрядні речення з підрядними означальними: зі сполучниками *як, якщо*, які вказують на спосіб дії. Складне речення зі словами *який, котрий, що* і конструкції з дієприкметниковими зворотами. Синонімічність цих конструкцій.

Мета: розвиток умінь складати характеристику й опис предмета.

Очікувані результати: наприкінці вивчення модулю студенти повинні знати та вміти виражати радість, задоволення, захоплення, порівняння, згоду та відмову; складати характеристику й опис предмета; вживати безособові дієслова, порівняльні звороти, вигуки, вказівні слова.

Розділ II

Методичні рекомендації

1. Характеристика діалогічного мовлення.

Діалогічне мовлення – це процес мовленнєвої взаємодії двох або більше учасників спілкування. В межах мовленнєвого акту кожен учасник виступає і як слухач, і як мовець.

2. Комунікативні функції діалогічного мовлення:

- запит інформації – повідомлення інформації;
- пропозиція (прохання, наказ, порада) – прийняття – неприйняття

запропонованого;

- обмін судженнями, думками, враженнями;
- взаємопереконання; обґрунтування своєї точки зору.

3. Особливості діалогічного мовлення.

З психологічної точки зору діалогічне мовлення:

1) *вмотивоване*, тому необхідно створити умови, в яких у студентів з'явилося б бажання та потреба щось сказати. Сприятливий психологічний клімат на занятті, доброзичливі стосунки, зацікавленість у роботі сприятимуть вмотивованості діалогічного мовлення;

2) *звернене*: діалог передбачає зорове сприйняття співрозмовника і певну незавершеність висловлювань, які доповнюються мімікою, жестами, контактом очей тощо;

3) *ситуативне*: у процесі навчання нас цікавлять ситуації, які спонукають до говоріння, тобто мовленнєві або комунікативні, або природні ситуації. Тому викладачі російської мови як іноземної спеціально створюють комунікативні ситуації, моделюючи природні. Компонентами комунікативної ситуації є:

- комуніканти і їх стосунки (суб'єкти спілкування);
- об'єкти (предмет) розмови;
- відношення суб'єкта або суб'єктів до предмета розмови;

➤ умови мовленнєвого акту.

4) Навчальні комунікативні ситуації створюються за допомогою вербальних і різних невербальних аудіовізуальних засобів.

4. *емоційне* забарвлене: справжній діалог містить репліки подиву, захоплення, розчарування та ін;

5) *спонтанне*: його неможливо спланувати заздалегідь. Обмін репліками відбувається й зумовлює непідготовленість мовленнєвих дій, потребує високого ступеня автоматизованості й готовності до використання мовного матеріалу;

б) *має двосторонній характер*: обмін репліками не може здійснюватися без взаєморозуміння, воно передбачає володіння говорінням та аудіюванням, що вимагає від учасників спілкування двосторонньої мовленнєвої активності та ініціативності.

4. Структура діалогу.

Будь-який діалог складається з окремих взаємопов'язаних висловлювань, тобто реплік. Репліка – висловлювання, межею якого є зміна співрозмовника. Репліка – першоелемент діалогу. Репліка може бути від однієї до кількох фраз. Сукупність реплік, які характеризуються структурною, інтонаційною та семантичною завершеністю, називають діалогічною єдністю. Діалогічна єдність є одиницею навчання діалогічного мовлення.

I репліка діалогічної єдності (ДЄ) завжди ініціативна (її називають реплікою – спонуканням або керуючою реплікою)

II репліка може бути або реактивною або реактивно-ініціативною.

Студенти мають навчитися:

➤ починати розмову, використовуючи ініціативні репліки;

➤ швидко і правильно реагувати на ініціативну репліку співрозмовника реактивною реплікою;

➤ підтримувати бесіду, тобто вживати реактивно-ініціативні репліки.

Основні види ДЄ

I група

1. Повідомлення – повідомлення
2. Повідомлення – запитання
3. Повідомлення – спонукання
4. Спонукання – згода

II група

5. Спонукання – відмова
6. Спонукання – запитання
7. Запитання – відповідь на запитання

III група

8. Запитання – контр-запитання
9. Привітання – привітання

IV група

10. Прощання – прощання
11. Висловлювання вдячності – реакція на вдячність

Найпоширенішими є чотири основних типів діалогів:

- діалог – розпитування;
- діалог – домовленість;
- діалог – обмін враженнями (думками);
- діалог – обговорення (дискусія).

Кожен функціональний тип діалогу характеризується певним набором ДЄ.

I. Діалог розпитування

Запитання – відповідь. Повідомлення – запитання. Повідомлення – відповідь + повідомлення. Повідомлення – повідомлення. Повідомлення – повідомлення у відповідь + додаткове повідомлення.

II. Діалог – домовленість.

Запитання – відповідь + повідомлення. Повідомлення – повідомлення у відповідь + додаткове повідомлення. Повідомлення – повідомлення у

відповідь + запитання. Спонування – згода або відмова. Запитання – відповідь. Повідомлення – запитання.

III. Діалог – обмін враженнями, думками.

Повідомлення – повідомлення. Запитання – відповідь + повідомлення. Повідомлення – запитання. Повідомлення – повідомлення у відповідь + додаткове повідомлення. Запитання – відповідь.

IV. Діалог – обговорення (дискусія).

Повідомлення – повідомлення. Запитання – відповідь. Повідомлення – відповідь. Повідомлення – повідомлення у відповідь + додаткове повідомлення.

5. Труднощі оволодіння діалогічним мовленням (ДМ).

1. Діалогічне мовлення об'єднує два види мовленнєвої діяльності – аудіювання та говоріння.

2. Продукування ініціативних реплік.

3. Непередбачуваність. Діалог неможливо спланувати заздалегідь.

6. Етапи навчання діалогічного мовлення.

7. *I підхід «зверху вниз»* – навчання ДМ розпочинається зі слухання діалогу – зразок з його наступним варіюванням, а потім створенням власних діалогів.

II підхід «знизу вверх» – шлях від засвоєння спочатку реплік ДЄ до самостійної побудови діалогу на основі запропонованої навчальної комунікативної ситуації без прослуховування діалогів – зразків. Більш раціональним є другий підхід, тому що у процесі формування лексичних та граматичних навичок студенти виходять на рівень понад фразової єдності, ДЄ.

Студентів необхідно навчити «реп лікування»: адекватно і швидко реагувати своєю реплікою на репліку викладача або диктора, а також продукувати ініціативні репліки за зразком, що подає вчитель. Репліка студента разом з реплікою викладача складатиме ДУ певного виду.

Навчання реплікування – підготовчий етап формування навичок та вмінь діалогічного мовлення студентів. На цьому етапі виконується умовно-комунікативні вправи на імітацію, підстановку, відповіді на запитання, на запит певної інформації за зразком тощо. Важливо поступово збільшувати обсяг репліки студента – від 2 до 5-6 фраз. Коли студенти засвоять репліку – реакцію та ініціативну репліку певного ДЄ, можна переходити до I етапу формування навичок і вмінь ДМ – оволодіння певними ДЄ. На цьому етапі виконуються рецептивно-продуктивні умовно-комунікативні вправи з обміну репліками. Учасниками спілкування є студенти.

II етап формування навичок і вмінь ДМ є оволодіння ними мікродіалогом. Він є структурною основою розгорнутого діалогу і включає взаємопов'язані ланцюжки ДЄ. Мікродіалоги відрізняються від ДЄ і обсягом і відносною завершеністю. Розгорнутий діалог складається з 2-3 мікродіалогів. Мета II етапу – навчити студентів об'єднувати засвоєні ДЄ, підтримувати бесіду, не дати їй зупинитися після першого обміну репліками.

На III етапі студенти мають навчитися вести діалоги різних функціональних типів.

7. Система вправ для навчання діалогічного мовлення.

I група вправ – вправи для навчання «реплікування»: умовно-комунікативні рецептивно-репродуктивні та репродуктивні вправи – на імітацію, підстановку, трансформацію, відповіді на запитання, повідомлення або запит певної інформації, спонукання до певних дій. Режими роботи у процесі виконання вправ цієї групи: викладач – аудиторія або аудиторія – викладач; викладач – I студент, викладач – II студент і т.д.; I студент – викладач, II студент – викладач і т.п.

II група вправ – вправи на засвоєння ДЄ різних видів. Мета цієї групи – навчити студентів самостійно вживати різні види ДЄ. Це рецептивно-продуктивні вправи на обмін репліками. Основний режим роботи – I студент – II студент, тобто парна робота. Кожному з пари студентів потрібно давати можливість вживати як реактивну, так і ініціативну репліку. Роботу в парах

слід інтенсифікувати за рахунок одночасної роботи всіх студентів на місцях та в русі, використовуючи «карусель», «рухомі шеренги», «натовп».

III група вправ – вправи на створення мікродіалогів. Мета – навчити студентів об'єднувати засвоєні ними ДЄ у мікродіалоги. До цієї групи належать рецептивно-продуктивні комунікативні вправи, які допускають використання штучно створених вербальних опор: мікродіалог – підстановча таблиця; структурно-мовленнева схема мікродіалогу та його функціональна схема. Опори допомагають студентам долати труднощі. Доцільно давати студентам слухати мікродіалоги – зразки перед виконанням вправ цієї групи.

IV група вправ – вправи на створення діалогів різних функціональних типів. Мета – навчити студентів створювати власні діалоги різних функціональних типів на основі запропонованої комунікативної ситуації. Вправи II групи – рецептивно-продуктивні комунікативні. Допускаються лише природні опори – афіші, плани – схеми, малюнки, слайди, географічні карти тощо. Продукт мовлення студентів – діалог певного функціонального типу.

Пам'ятка

Загальні вимоги до написання реферату

Реферат – короткий переказ змісту наукової роботи, книги або вчення, оформлене у вигляді письмової публічної доповіді, зробленої на основі огляду відповідних джерел інформації (наукових праць, літератури по темі).

Основна мета реферату – передача цілісної інформації, одержаної з різних джерел. На основі кількох текстів потрібно створити один відповідно до теми реферату.

- Продумайте тему і мету своєї роботи, в загальних рисах визначте її зміст, накидайте попередній план.
- Складіть список літератури, яку варто прочитати; читаючи її, відзначайте і виписуйте все те, що повинно бути включено в роботу.

- Розробіть, як можна більш докладний план і біля всіх пунктів і підпунктів вкажіть, з якої книги або статті слід взяти необхідний матеріал.
- У вступі до роботи розкрийте значення теми, визначте мету реферату.
- Послідовно розгорніть всі передбачені планом питання, обґрунтовуючи, роз'яснюючи основні положення, підкріплюйте їх конкретними прикладами і фактами.
- Пишіть (друкуйте) грамотно, точно, не допускайте повторення, коротко формулюйте висновки.
- В кінці роботи зробіть узагальнюючий висновок.

Як скласти тези статті (тексту)

1. Попередньо переглянути статтю, продумати мету, яку ви ставите перед собою, приступаючи до її опрацювання.
2. Уважно прочитати статтю, визначити її основну думку.
3. Поділити статтю на смислові частини, визначити всі мікротеми.
4. Сформулювати пункти плану, логічно пов'язавши їх між собою.
5. Сприймаючи текстову інформацію, намагатися чітко уявити, що є важливим для автора, а що для вас – як читача.
6. Вибирати для тез основні ідеї та положення, відділивши вадливі деталі від подробиць, записати їх словами автора або власними словами, розмістивши в певній послідовності.
7. Керуватися найголовнішим принципом нотування чужого тексту – не допускати перекручень змісту.

Розділ III

Тема 1 Місто, в якому навчається студент.

«НА УРОЦІ В АУДИТОРІЇ»

1. Читайте наведені нижче слова. Зверніть увагу на наголос.

Зробити Взяти Написати Вивчити Показати
Відкрити Розмовляти Тримати Вітати Розуміти
Дякувати Здобувати Обговорювати Працювати

2. Продовжте асоціативний ряд.

- а) Аудиторія – кімната, ...
- б) Сім'я – тато, ...
- в) Море – велике, ...
- г) Університет – педагогічний, ...

3. Прочитайте та вивчіть діалог «В класі».

- Рамазан, ви зробили домашнє завдання?
- Так, я прочитав текст, вивчив новий діалог.
- А письмові завдання ви виконали? Покажіть, будь ласка, ваш зошит.

Відкрийте його.

- Візьміть, будь ласка.
- Ви написали вправу добре. Ви розумієте нову граматику, але ви зробили помилку. Зверніть увагу на написання дієслів минулого часу.
- Дякую, я розумію.

4. Складіть за аналогією діалог, запишіть його.

Завдання для самоконтролю

1. Прочитайте українські прислів'я. Підберіть аналог у своїй мові.

- а) Язик до Києва доведе.
- б) Краще чисте сумління, аніж князівське володіння.

Література.

1. Альохіна С.В., Онкович Г.В., Шутенко Я.С. Українська мова для іноземних студентів: початково-предметні курси. – К., 1998.
2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. - К., 2003.
3. Інформаційно-довідкові матеріали щодо роботи з іноземними громадянами в галузі освіти України. - К., 2001.
4. Лінгводидактична модель слов'янських мов як феномен культури/Ред. Кол. Зайченко Н.Ф. та ін.. - К., 1990.

Тема 2 Рідне місто студента.

«МІЙ ФАКУЛЬТЕТ»

1. Читайте наведені нижче слова. Зверніть увагу на наголос.

Декан Деканат Викладач Студент Українська мова

Українець Україна Ректор Запитання Подруга

Мій факультет Група Освіта Розклад

Університет Фах Спеціальність

2. Складіть нескладну ситуацію з заданими словами та словосполученнями.

(добрий день, дякую, подруго, радий Вас бачити, які новини, непогано, дуже приємно)

---

3. Прочитайте та вивчіть діалог «Я студент факультету музичного мистецтва».

– Хто це?

– Це студент Рамазан. Він студент факультету музичного мистецтва.

– Він читає?

– Так, він читає.

– Він читає українською мовою? Він добре знає українську мову?

– Так, Рамазан добре знає українську мову. Він багато працює вдома. Він читає, пише й розмовляє українською мовою. А ще він дуже любить українські пісні.

4. Складіть за аналогією діалог, запишіть його.

Завдання для самоконтролю

1. Прочитайте прислів'я. Підберіть аналог у своїй мові.

- а) В лютому зима вперше з весною зустрічається.
- б) Сонце на літо, а зима на мороз.

Література (дивись попереду)

Тема 3 Рідне місто студента (продовження).

«МІЙ ДІМ В ОДЕСІ»

1. а) Прочитайте зразки привітань і зверніть увагу на вимову голосних.

Добрий ранок, добрий день, добридень, добрий вечір, добровечір.

б) Прочитайте діалог. За цим зразком, використовуючи вище формули привітання, складіть діалог самостійно.

- Добрий день, Борисе!
- Добридень!
- Як справи?
- Дякую, добре, а в тебе?
- Теж добре.
- Ти ідеш до університету?
- Так, звичайно.
- Ходімо разом.

2.Прочитайте та вивчіть діалог «В кімнаті».

- Дозвольте ввійти !
- Так, будь ласка, заходьте.
- Добрий вечір!
- Добрий вечір!
- Скажіть, будь ласка, Рамазан живе тут?
- Так, Рамазан мешкає в цій кімнаті.
- А де він зараз?
- Я не знаю, де він. Думаю, що гуляє зі своїми друзями.
- А ви не знаєте, коли він буде вдома?
- Ні, на жаль, не знаю, він не говорив.
- Дуже шкода. До побачення!

3. Складіть за аналогією діалог, запишіть його.

---

4. Використовуючи подані словосполучення, дайте розгорнуту відповідь на запитання.

- 1) Де ви живете?
- 2) В якому будинку ви мешкаєте?
- 3) Опишіть інтер'єр вашої кімнати?

Завдання для самоконтролю

1. Виразно прочитайте приказки. Підберіть аналог у своїй мові.

- а) Не плюй у криницю, бо, може, прийдеться води напитися.
- б) Золото й в болоті світиться.

Література (дивись попереду)

Тема 4 Вищий навчальний заклад, де навчається студент. «ГУРТОЖИТОК»

1. Прочитайте слова й словосполучення. Читайте наведені нижче слова та словосполучення. Зверніть увагу на наголос.

а) жити	де?	<i>в місті (селі, будинку, хаті)</i>
мешкати	де?	<i>у центрі міста</i> <i>на вулиці Старопортофранківській</i> <i>на площі Космонавтів</i>
б) займати	що?	<i>приміщення, їдальню, кухню</i>
обладнати	що?	<i>квартиру, поверх</i>
обставити	що?	<i>квартиру, кімнату, поверх</i>
повісити	що?	<i>лампу, світильник, дзеркало, картину</i>
поставити	що?	<i>стіл, крісло, ліжко</i>

2. Діалог «В гуртожитку» прочитайте та вивчіть.

- Дозвольте ?
- Так, будь ласка. Здравствуй, Рамазан!
- Добрий вечір, Ян. Я радий, що ти вже вдома. Я вже був тут.
- Так. Я знаю. Сідай!
- Ти займаєшся?
- Так, читаю текст.
- Скажи, Ян, яке було домашнє завдання. Я забув!
- Вчити нові слова, читати текст, писати вправи.
- Дякую!
- А тепер, Рамазан, будемо пити чай. Добре?
- З задоволенням.

3. Складіть за аналогією діалог, запишіть його.

---

4. Прочитайте діалог, выпишіть іменники.

- Софіє, в якому гуртожитку ти мешкаєш?
- В (17) сімнадцятому.
- А в якій кімнаті?
- В сто сорок четвертій (144).
- Це на третьому поверсі?
- Так, на третьому, а ти?
- Я мешкаю у свого діда.
- Де?
- На вулиці Академіка Корольова, 5, квартира 101.
- Тобі подобається житло?
- Звичайно, там житлові умови кращі, ніж у гуртожитку. Приходь у гості.
- Дякую, обов'язково прийду. До побачення.
- До зустрічі.

Завдання для самоконтролю

1. Прочитайте та відгадайте загадки. Підберіть аналог у своїй мові.

- а) По сусідству живуть, а один одного не бачать.
- б) Що то за гість, що сам себе їсть?

Література (дивись попереду)

Тема 5 Вищий навчальний заклад, де навчається студент.(продовження)

«БАТЬКІВЩИНА»

1. Читайте наведені нижче слова. Читайте наведені нижче слова та словосполучення. Зверніть увагу на наголос.

Азія, Китай, Європа, Україна, Пекін, Одеса, Київ, батьківщина, вулиця, площа, майдан, проспект, музей, театр, споруда, будівля, ріка, озеро, море, парк, університет, академія, цирк, школа, коледж, свято.

2. Діалог «Дещо про батьківщину» прочитати й вивчити.

- Хто ви?
- Я студент(ка).
- Як вас звати?
- Мене звати Юань.
- Україна – це ваша батьківщина?
- Ні, моя батьківщина – Китай.
- А що ви робите тут? Ви працюєте?
- Ні, я навчаюсь.
- Де знаходиться ваша батьківщина?
- Китай знаходиться в Азії.
- Яка країна – Китай?
- Це дуже велика й красива країна. Його столиця – Пекін. Я дуже

люблю її, тому що це моя батьківщина.

3. Складіть за аналогією діалог, запишіть його.

---

4. Дайте позитивну чи негативну відповідь.

Модель: - Це телефон? – Так, це телефон.

-Це книга? – Ні, це не книга, а журнал.

- а) - Це студентка? - ...
- б) – Це лист? - ...
- в) – Це зошит? - ...
- г) – Це секретар? - ...
- д) – Це словник? - ...
- є) - Це комп'ютер? - ...

Завдання для самоконтролю

1. Прочитайте прислів'я. Підберіть аналог у своїй мові.

- а) Менше говори – більше почуєш.
- б) Спершу слово зваж, а тоді скажи.
- в) Від ніжних слів, затихає гнів.

Тема 6 Майбутня професія студента.

«МІСТО»

1. Читайте наведені нижче слова. Читайте наведені нижче слова та словосполучення. Зверніть увагу на наголос.

Будинок, городяни, дістатися, досягти, кав'ярня, колодязь, криниця, лікарня, межувати, паркан, споруда, стародавній, узбережжя, фортеця, церква, собор, монастир.

2. Діалог «Моє рідне місто» прочитайте й вивчіть.

- Добрий день, Ян!
- Добрий день, Олено Іванівно!
- Куди ви їдете?
- Я їду додому, в Китай.
- Як називається ваше місто?
- Моє місто називається Харбін.
- Де воно знаходиться?
- Воно знаходиться на півночі країни.
- Розкажіть, яке ваше рідне місто?
- Це великий промисловий та культурний центр Китаю. Тут є університети, коледжі, різні заводи й фабрики. В Харбіні є цікаві музеї та пам'ятники. Харбін – дуже гарне місто. Я дуже його люблю, тому що це моя маленька батьківщина.

3. Складіть за аналогією діалог, запишіть його.

---

4. а) Прочитайте діалог.

- Оксана, на якій вулиці ти живеш?
- Я живу на вулиці Преображенській. Моя вулиця дуже красива й зелена.
- Чим ще цікава твоя вулиця?
- На нашій вулиці багато магазинів.
- А які заклади культури є на твоїй вулиці?
- На нашій вулиці є музей, картина галерея, а також знаходиться дуже гарний Собор.

б) Складіть аналогічний діалог про свою вулицю.

Завдання для самоконтролю

1. Прочитайте виразно прислів'я. Підберіть аналог у своїй мові.

- а) Краще гірка правда, ніж солодка брехня.
- б) Маленька праця краща за велике безділля.
- в) Руки білі, а сумління чорне.

Література (дивись попереду)

Тема 7 Майбутня професія студента.

«МІЙ ФАКУЛЬТЕТ»

1. Читайте наведені нижче слова та словосполучення. Зверніть увагу на наголос.

Переписати, возити, журитися, одягатися, відробити, заспокоїти, вивчати, складати іспит, бібліотека, аудиторія, декан, деканат, викладач, буфет, читальна зала, комп'ютерний клас, домашнє завдання, студентський клуб, стадіон.

2. Діалог «Мій факультет» прочитайте й вивчіть.

- Добрий день! Скажіть, будь ласка, це факультет фізичного виховання?

- Так, це факультет фізичного виховання.
- А деканат знаходиться тут?
- Ні, деканат знаходиться на третьому поверсі?
- А яка аудиторія?
- Аудиторія №8.
- Дякую, до побачення.
- До побачення.

3. Складіть за аналогією діалог, запишіть його.

---

4. Прочитайте діалог «В аптеці».

- Прошу дати аспірин і щось від болю голови.
- Є в нас анальгін.
- Ні, мені допомагає пентальгін.
- На ці ліки потрібний рецепт.
- А ще сусідка просила валер'янку.
- На жаль цих ліків нема в продажу.
- Ще прошу, дати два пакети вати. Скільки я маю заплатити?
- П'ять гривень шістдесят копійок.
- Дякую вам. До побачення.

5. Складіть аналогічний діалог, з наведеними нижче словосполученнями.

Словосполучення: хворіє на грип, краплі до носа, для полоскання горла, ліки від грипу.

Завдання для самоконтролю

1. Прочитайте прислів'я. Підберіть аналог у своїй мові.

- а) Борщ і каша – їжа наша.
- б) Краще погоріти, ніж на чужині жити.

Література (дивись попереду)

Тема 8 Україна.

«МІСТО ОДЕСА»

1. Читайте наведені нижче слова та словосполучення. Зверніть увагу на наголос.

Пташка, пірнати, роздягатись, хвиля, стрибати, сховатись, галасливий, спека, безхмарний, останнім часом, дитинство, південний, веселка, райдуга. поволі, любий, погляд, море, бульвар, порт, корабель.

2. а) Прочитайте діалог.

- Ви вперше в Україні?
- Ні, я вже бував тут двічі.
- А в яких містах?
- У Києві, Львові.
- А цього року?
- Цього року побачив багато чудових місць.
- Яке місто Вам найбільше сподобалося?
- Дуже люблю Київ. Київ – дуже стародавнє і гарне місто.

б) Складіть аналогічний діалог, з наведеними нижче словосполученнями.

Словосполучення: я бував на сході (на заході), мені подобається місто (село), театр розташований близько (далеко), я хочу побачити (Оперний театр, Літературний музей, Потьомкінські сходи, Морський вокзал).

3. Діалог «Мій день в Одесі» прочитайте й вивчіть.

- Який сьогодні день?
- Сьогодні понеділок.
- Яка сьогодні погода?
- Похмуро, нема сонця, йде дощ. На вулиці холодно й сиро.
- Яке сьогодні число?

- Сьогодні двадцять шосте листопада (26.11).
- Мін, коли у вас українська мова?
- Кожного дня.

4. Складіть за аналогією діалог, запишіть його.

Завдання для самоконтролю

1. Прочитайте прислів'я. Підберіть аналог у своїй мові.

- а) Квітень з водою, травень з травою.
- б) Травневий дощ – як з грибами борщ.

Література (дивись попереду)

Тема 9-10 Україна.(продовження)

«МОЇ ТОВАРИШІ»

1. Читайте наведені нижче слова та словосполучення. Зверніть увагу на наголос.

Гурток, поспішати, повітря, несподівано, натовп, постать, звідки, повернутись, відпочивати, бажання, всесвітній, негода, олівець, північ, подобатися, пожежа, покохати, почуття, смачний, троянда, хуртовина, щирий, веселий, кмітливий, надійний.

2. а) Прочитайте діалог «У бібліотеці».

- Добрий день! Можна записатися до вашої бібліотеки?
- Будь ласка! А паспорт у вас із собою?
- Так, прошу.
- Тоді заповніть, будь ласка, читацьку картку. А яка література вас

цікавить?

- Знаєте, я живу на проспекті Шевченка. Кажуть, що це відомий український поет і художник, але я майже нічого про нього не знаю. Чи не можна у вас щось прочитати про Шевченка.

- Так, звичайно.

- Щиро вдячний. До побачення.

б) Складіть декілька питань до діалогу та дайте на них відповідь.

3. Діалог «Наша група» прочитайте й вивчіть.

- Скажіть, будь ласка, де аудиторія №2.

- Аудиторія №2 тут.

- Тут працює група №3?

- Так. Тут працює група №3.

- Це ваша група?

- Так, це моя група, це мої друзі.

4. Продовжіть асоціативний ряд.

а) Місяць – зимовий, ... , ...

б) Весна – гарна, ... , ...

в) Люди – старі, ... , ...

5. Діалог «Мої товариші по групі» прочитайте й вивчіть.

- Скажіть, будь ласка, у вас є друзі?

- Так, є.

- Ви разом займаєтесь?

- Так, ми займаємось разом.

- Ви разом відпочиваєте?

- Так, ми разом відпочиваємо. Ми любимо гуляти, дивитися кіно, слухати музику й танцювати.

- Ви любите їх?

- Так, я дуже люблю своїх друзів.

Завдання для самоконтролю

1. Прочитайте й відгадайте загадки. Підберіть аналог у своїй мові.

а) Що пече біля серця?

б) У семи братів по одній сестрі. Скільки всіх?

Література (дивись попереду)

Тема 11 Рідна країна студента.

«ПОРТРЕТ, ХАРАКТЕР, ЕМОЦІЇ»

1. Читайте наведені нижче слова та словосполучення. Зверніть увагу на наголос.

Дорослий, стрункий, кучерявий, волосся, посмішка, обличчя, захищати, міцний, кирпатий, суворий, вродливий, веселий, смутний, жартувати, життєрадісний, зовнішність, зріст, красень, красуня, погляд, смаглявий, щедрий.

2. а) Прочитайте діалог.

- Оленко приходь до нас у гості.
- Дякую. А хто там буде?
- Сьогодні прийде дуже симпатичний юнак. Це друг мого брата.
- Так який він?
- Має гарне обличчя, високого зросту.
- Красень?
- Не красень, але вродливий. Приходь сьогодні.

б) Складіть за аналогією діалог про свого товариша.

3. Діалог «Про себе» прочитайте й вивчіть.

- Хто ви?
- Я студент(ка) – іноземець(ка).
- Як вас звати?
- Мене звати Цай Веньфен.
- Звідки ви приїхали?
- Я приїхав із Китаю.
- Чим ви займаєтесь в Одесі?
- В Одесі я навчаюсь в педагогічному університеті.

- Які дисципліни ви вивчаєте у другому семестрі?
- Українську мову, українську літературу, історію та багато інших дисциплін зі спеціальності.

- Чим ви займаєтесь у вільний час?
- У вільний час я відпочиваю з друзями, я ходжу гуляти на море та в парк, я багато відпочиваю.

4. Складіть за аналогією діалог, запишіть його.

Завдання для самоконтролю

1. Прочитайте прислів'я. Підберіть аналог у своїй мові.

- а) Багато снігу, багато хліба.
- б) Літній тиждень цілий рік годує.

Література (дивись попереду)

Тема 12 Рідна країна студента.(продовження)

«СІМ'Я, РОДИННІ ЗВ'ЯЗКИ»

1. Читайте наведені нижче слова та словосполучення. Зверніть увагу на наголос.

Молодий, зустріч, радість, рідний, одруження, дід, тітка, батько, сусід, син, церква, онук, розлучення, ненька, брат, весілля, дружина, женитися, чоловік, донька, мати.

2. Прочитайте діалог, складіть свій за аналогією.

- Миколо, у тебе велика сім'я?
- Так, нас шестеро: тато, мама, три сестри і я.
- Тобі, певно, дуже сумно живеться без братів і сестер?

- Так. Але я маю багато родичів: дві бабусі, один дідусь, п'ятеро дядьків і дві тітки. Ми часто ходимо в гості один до одного.

- У мене теж багато родичів. Вони живуть і в Сибіру, й на Уралі, і в Молдові.

- Це добре: ти можеш їздити до них у гості.

- Так, я надзвичайно люблю подорожувати.

3. Діалог «Моя родина» прочитати й вивчити.

- У вас є брат?

- Так, є.

- Як його звати?

- Його звати Ян.

- Хто він?

- Він економіст.

- А хто це?

- Це моя сестра.

- У неї є діти?

- Так, є. У неї є син. Його звати Лі.

4. Складіть за аналогією діалог, запишіть його.

Завдання для самоконтролю

1. Прочитайте та відгадайте загадки. Підберіть аналог у своїй мові.

а) Одного батька й однієї матері дитина, а нікому з них не син.

б) Підійшла одна людина до іншої й каже: «Ти мені син, а я тобі не батько».

Література (дивись попереду)

Тема 13 Система освіти в Україні.

«МОЯ БАТЬКІВЩИНА»

1. Читайте наведені нижче слова та словосполучення. Зверніть увагу на наголос.

Столиця, сучасний, гімн, країна, держава, клімат, герб, населення, рівнина, гори, республіка, ресурси, сільське господарство, місце народження, надра, окраїна, промисловість, прапор, спілкування.

2. Прочитайте вірш, слідкуйте за наголосом.

Красива осінь вишиває клени

Червоним, жовтим, срібним, золотим.

А листя просять: - Виший нас зеленим!

Ми ще пробудем, ще не облетим.

А листя просять: - Дай нам тої втіхи!

Сади прекрасні, роси – як вино.

Ворони п'ють надкльовані горіхи.

А що їм чорним? Чорним все одно.

(Ліна Костенко)

3. Діалог «Дещо про батьківщину» прочитати й вивчити.

- Привіт, Мі! Де ти був?
- Привіт, Андрій, я їздив додому в Китай.
- Чим ти там займався?
- Я зустрічався зі своїми друзями. Я багато відпочивав.
- Скажи, Мі. Ти нудьгуєш по домівці, по родині?
- Так, дуже. Але тут я навчаюсь, тут у мене є нові друзі.

4. Складіть за аналогією діалог, запишіть його.

Завдання для самоконтролю

1. Прочитайте прислів'я. Підберіть аналог у своїй мові.

- а) Сонце на літо, а зима на мороз.
- б) Листопад – зимі рідний брат.

Література (дивись попереду)

Тема 14-15 Система освіти в країні студента. (продовження)

«МАЙБУТНЯ ПРОФЕСІЯ»

1. Читайте наведені нижче слова та словосполучення. Зверніть увагу на наголос.

Вибір, журналіст, знання, молодь, суспільство, відділення, підприємство, запрошення, розвиток, світ, мир, перекладач, музикант, художник, економіст, лікар, магістратура, аспірантура, іспит, праця.

2. Діалог «Ким я хочу бути» прочитайте й вивчіть.

- Скажіть, будь ласка, Юрій Іванович інженер чи викладач?
- Він викладач.
- Він працює в університеті?
- Так, він є викладачем університету.
- Ким він був раніше?
- Раніше? Коли навчався в університеті, був студентом. Після університету один рік працював в редакції журналу.

- А ким буде його син? Теж викладачем?

- Не знаю. Поки що він мріє стати космонавтом.

3. Діалог «Що головне в житті» прочитайте й вивчіть.

- Лі, ви чудово розмовляєте українською мовою.
- Дякую, Олено Іванівно. Я дуже багато займаюся в аудиторії та дома.
- А якою ще іноземною мовою ви володієте?

- Ви хочете знати, якою ще мовою я володію? Я вільно спілкуюся англійською мовою.

- Скажіть, Лі, яку мову важче було вчити: англійську чи українську?

- Українську, тому що мені не вистачало слів і вимова ще погана.

- Лі, що для вас зараз головне в житті?

- Мабуть, найголовніше – це добре закінчити університет і отримати диплом.

4. Складіть за аналогією діалог, запишіть його.

Завдання для самоконтролю

1. Прочитайте прислів'я. Підберіть аналог у своїй мові.

а) Хата господинею красна.

б) Треба нахилитися, щоб води напиться.

Література (дивись попереду)

Тема 16 Київська Русь.

«МОЇ ДРУЗІ»

1. Читайте наведені нижче слова та словосполучення. Зверніть увагу на наголос.

Дозволити, гурток, поспішати, несподівано, повернутися, відпочивати, випадково, дослідження, дотримуватися, зауважити, змагання, спостерігати, самотійний, повідомляти, попередній, призначення, скористатися, веселий, дружній, вірні.

2. Прочитайте діалог, складіть за аналогією самотійно.

- Світлано, яка пора року тобі подобається?

- Мені подобається зима.
- Чому?
- Люблю сніг. Я завжди катаюся на ковзанах, лижах, відпочиваю в Карпатах.

- А який місяць ти любиш?
- Мабуть, найбільше січень.
- Чому?
- Тому що в січні Новий рік.

3. Діалог «Мої товариші по групі» прочитайте й вивчіть.

- Черговий, кого сьогодні немає в класі?
- Мі, він захворів. І Дуна теж немає, я не знаю, чому його нема. Він був на першій парі.

- Дун пішов в деканат. Я дозволила йому піти туди.

4. Складіть за аналогією діалог, запишіть його.

Завдання для самоконтролю

1. Прочитайте прислів'я. Підберіть аналог у своїй мові.

- а) Як сіно косять, то дощів не просять.
- б) Теплий квітень, мокрий травень – буде добрий урожай.

Література (дивись попереду)

Тема 17 Київ - столиця України.

«МІСТО КАШТАНІВ»

1. Читайте наведені нижче слова й словосполучення. Зверніть увагу на наголос.

Промовляти, берегти, товариство, досягнути, займатися, подібатися, закінчення, запам'ятати, весь час, звернути увагу, тримати, турбуватися, головним чином, інколи, окремий, швидка допомога, незабаром, невдовзі, до побачення, щастя, хворіти, приймати ліки, аптека, пігулки.

2. Прочитайте діалог, складіть за аналогією самостійно.

- Олено, привіт. Це Катя. Ти не забула, в скільки й де ми зустрічаємось завтра?

- Привіт, я не забула, але мабуть, я не зможу піти. А Олег дома?

- Дома. Що трапилось?

- Весь день у мене дуже болить голова. Я навіть не можу встати.

- А ліки ти випила?

- У мене немає ні ліків, ні термометра. Я думала, що все минеться.

Але навпаки, мені все гірше й гірше. Я зателефоную пізніше. Вибач.

3. Діалог «Як я хворів» прочитайте й вивчіть.

- Чому ти прийшов так пізно? Ти куди – не будь заходив?

- Так, я заходив у поліклініку.

- Чому?

- Почуваю себе не дуже добре. У мене болить шлунок, не можу

нормально займатися.

- Лікар виписав тобі рецепт?

- Так, виписав. І після занять я піду в аптеку.

4. Складіть за аналогією діалог, запишіть його.

Завдання для самоконтролю

1. Прочитайте прислів'я. Підберіть аналог у своїй мові.

а) Бережи хліб на обід, а слово у відповідь.

б) Умієш говорити, навчись і слухати.

Тема 18 – 19 Шевченка - поетичний символ України.

«ОДЕСА І ТАРАС ШЕВЧЕНКО»

1. Читайте наведені нижче слова й словосполучення. Зверніть увагу на наголос.

Важливий, тут, змінюватися, їх зустріли, повідомлення, відомий, відпустка, городяни, дістатися, єдиний, мандрівка, подорож, скористатися, супутник, супутниця, сховатися, швидкість, квиток, наступний, повага, подякувати, похилого віку, приїжджий, прохання, рух, спитати, увага, хутчій, шанувати, експонат.

2. Складіть діалоги за зразком.

а) - Вибачте! Скажіть, будь ласка, як мені доїхати до Морського вокзалу?

- Щоб доїхати до Морського вокзалу, вам треба сісти на трамвай номер перший або дев'ятий. Згадав: можете ще сісти на шостий.

- Дякую.

б)- Вибачте, що затримую вас. Порадьте, куди мені варто піти, щоб ознайомитися з культурою вашого краю.

- Відвідайте Музей українського мистецтва. Зараз там експонуються ікони ХУІІ ст.

- Дякую за таку докладну інформацію.

3. Діалог «Мій день в Одесі» прочитати й вивчити.

- Добрий день, Сяодзя.

- Добрий ранок, Гуань. Ти зробив домашнє завдання?

- Так, я зробив домашнє завдання. Я написав вправу №6 і прочитав текст «Одеський педагогічний університет».

- А діалог ти вивчив?

- Так. Сяодзя, куди ти підеш після занять?

- Я піду в буфет, на перший поверх.
- Ти часто туди ходиш?
- Звичайно, я ходжу туди кожного дня. Мені подобається там обідати.

4. Діалог «Одеса – місто, в якому я живу» прочитати й вивчити.

- В якому місті ти зараз учишся, Лі?
- В Одесі.
- Розкажи мені про нього.
- Одеса – це велике й дуже гарне місто. В Одесі є Чорне море.
- Лі, ти вже ходив на море?
- Так, я ходив з друзями в суботу на море.
- А чи купався ти в морі?
- Ні, не купався.
- Чому?
- Тому що море ще холодне, але є люди, які купаються і взимку, і восени, і навесні.

Завдання для самоконтролю

1. Прочитайте прислів'я. Підберіть аналог у своїй мові.

- а) Говори мало, слухай багато, а думай ще більше.
- б) Дай слово – виконай його!

Література (дивись попереду)

Тема 20 Українські традиції та звичаї.

«ПРОДУКТИ ХАРЧУВАННЯ»

1. Читайте наведені нижче слова й словосполучення. Зверніть увагу на наголос.

Випадково, відвідувач, їдальня, кава, картопля, корисний, кукурудза, кухар, локшина, м'ясо, овочі, огірок, олія, печиво, поєднання, полуниця, сир, страва, цукерка, цукор, яловичина.

2. Складіть самостійно діалоги «У кафе», «У їдальні».

3. Діалог «Я люблю готувати» прочитати й вивчити.

- Хуань, що нам потрібно купити?

- Навіть не знаю! Звичайно, нам потрібно купити хліб, рис, м'ясо та овочі.

- Навіщо так багато? Можливо ми підемо вечеряти до кафе.

- Ні, я не люблю їсти в кафе. Я люблю сам(а) готувати, а ти мені будеш допомагати?

- Так, звичайно. Я буду тобі допомагати готувати вечерю. У нас буде чудовий вечір.

4. Складіть за аналогією діалог, запишіть його.

Завдання для самоконтролю

1. Прочитайте прислів'я. Підберіть аналог у своїй мові.

а) Попав, як курка в борщ.

б) Я такий, як хліб м'який.

Література (дивись попереду)

Тема 21 Український національний характер.

«МІЙ ВУЗ. МОЇ ТОВАРИШІ»

1. Читайте наведені нижче слова й словосполучення. Зверніть увагу на наголос.

Безмежний, боротьба, вигляд, відвідувач, відстань, захист, звертатися, зокрема, крамниця, наступний, неухажність, окуляри, переможець, спитати, рахунок, ревності, тримати, капелюх, пропозиція, розумний.

2. Прочитайте діалог, складіть самостійно за аналогією.

У книгарні

- Скажіть, будь ласка, у вас є підручник з української мови?
- Будь ласка, погляньте ось цей «Практикум з української мови».
- Добре, я куплю цю книгу. Мені ще потрібний українсько-китайський словник.
- Зараз не можу вам нічого запропонувати. Але ми можемо замовити для вас цю книгу.
- Спасибі.

3. Діалог «Мій ВУЗ» прочитати й вивчити.

- Мене звати Лі. А вас?
- А мене Борис. Ви студент?
- Так, я студент.
- Якого вузу?
- Я студент педагогічного університету.
- Який курс? Третій?
- Ні, я студент першого курсу. В наступному році, маю надію, бути студентом другого курсу А ви, Борисе, теж навчаєтесь? В якому університеті?
- В медичному.
- На якому факультеті?
- На лікувальному, я буду хірургом.
- На якому курсі ви навчаєтесь?
- Я студент 6-го курсу.

4. Складіть за аналогією діалог, запишіть його.

Завдання для самоконтролю

1. Прочитайте прислів'я. Підберіть аналог у своїй мові.

- а) Справжню дружбу і за тисячу гривень не купиш.
- б) Маєш честь – ти людина, а без честі – тварина.

Література (дивись попереду)

Тема 22 Традиції та звичаї українського народу.

«ВІДПОЧИНОК»

1. Читайте наведені нижче слова й словосполучення. Зверніть увагу на наголос.

Валіза, відрядження, відстань, водій, додатковий, запізнюватися, застосування, звільнити, літак, пароплав, придбати, скористатися, хмара, паркан, шлях.

2. Складіть діалог за зразком.

- Мар'яно, ми завтра відпливаємо до Одеси.
- Чим? Я приїду проваджати тебе.
- Теплоходом. Відпливаємо о 9 годині ранку.
- Я прийду о 8-й 30.
- Добре, я чекатиму на тебе біля каси річного вокзалу.
- Згода. До зустрічі.

3. Діалог «Мій вихідний день» прочитати й вивчити.

- Скажіть, як ви відпочиваєте?
- В неділю я спілкуюся з друзями, слухаю музику, сплю довго.
- А де ви спілкуєтесь з ними?
- У себе вдома, вдома у друзів, на вулиці, в кафе, в клубі чи на морі.
- А ви часто ходите відпочивати на море?
- Так, але тільки по неділям.
- І довго ви відпочиваєте на морі?
- Коли як: 30 хвилин, 1 годину або 2 години. Залежить від настрою та від мого часу.

- Бажаю успіхів!

4. Складіть за аналогією діалог, запишіть його.

Завдання для самоконтролю

1. Прочитайте прислів'я. Підберіть аналог у своїй мові.

- а) Правда – як олія: завжди наверх випливає.
- б) Яке зерно, такий хліб.

Література (дивись попереду)

Тема 23 Засоби оформлення реферату. Сміслові відношення в тексті.

«МІСТО, В ЯКОМУ Я НАРОДИВСЯ»

1. Читайте наведені нижче слова й словосполучення. Зверніть увагу на наголос.

Повертатися, годувати, услід, залишатися, розмова, подив, здивування, посміхатися, величезний, приховувати, побут, фарби, почуття, користуватися, бажання.

2. Складіть діалог за зразком.

- Яку пору року ви найбільше любите?
- Думаю, що весну.
- Чому?
- Тому що я народився весною, коли все навкруги починає зеленіти й розквітати.

3. Діалог «Моє рідне місто» прочитати й вивчити.

- Як називається ваше рідне місто?
- Моє місто називається Харбін.

- Де він розташований?
- Він розташований на півночі Китаю.
- Ви любите своє місто?
- Так, я дуже люблю своє місто, я там родився та виріс. Це моя маленька батьківщина.

4. Складіть за аналогією діалог, запишіть його.

Завдання для самоконтролю

1. Прочитайте прислів'я. Підберіть аналог у своїй мові.

- а) Не вчи рибу плавати, а голуба – літати.
- б) «Добре» й «Швидко» буває дуже рідко.

Література (дивись попереду)

РОЗДІЛ IV

Тексти для додаткового читання

1. Прочитайте текст.

Я живу у великому місті на центральній вулиці. Вулиця наша пряма і широка. Це найкраща вулиця міста. Між дорогою і тротуаром тягнеться зелена смуга: каштани, берези, клени. Рівні ряди високих будинків, у дворах – дитячі майданчики. На перших поверхах усіх будинків розміщені продуктові, промтоварні магазини, фотографія, ательє мод, аптека, кав'ярня, невеликі ресторани.

Найкращий будинок на нашій вулиці – музей історії міста. Будівля невелика, романтична, легка, з високим ганком і старовинними дубовими сходами. З лівого боку вулиці – дитячий садок, школа, кінотеатр з яскравими афішами.

По вулиці ходять тролейбуси і автобуси, а на сусідній – станція метро. Там завжди багато людей, які поспішають на роботу чи додому. А під великою липою розмістився газетний кіоск. Там я завжди купую свіжі газети й журнали. Я люблю нашу вулицю!

2. Прочитайте текст.

У нас велика і дружна (11). Найстарший у нашій родині – дідусь Андрій Васильович. Він (12), а раніше був лікарем. Бабуся Оксана Володимирівна все життя працювала (13), а зараз теж пенсіонерка. Мій батько (14) із трьох синів дідуся і бабусі, тому його всі так люблять. Його звать Максим Андрійович. Він інженер, а моя мама, Галина Олексіївна, – бібліотекар. Мій старший брат (15) – студент, я, Сашко, школяр, а наша найменша сестричка Іринка ходить до (16). Сергій чудовий (17). Він воротар університетської футбольної команди. А ще, він не тільки мій брат, а й найкращий, найближчий товариш.

Працюємо і навчаємося ми в різний час і тільки вечорами збираємося разом. Ось тоді починається (18) розмова, спогади про дитинство, розповіді про нашу рідню, яка живе у (19). Я дуже люблю приїжджати до їхнього мальовничого села в гості. Там я ходжу ловити (20), фотографую всіх родичів і друзів.

3. Прочитайте текст.

Людина здебільшого живе життям минулого, особливо раннього. Дитинство живе в людині від народження до кінця її життєвого кола. У хвилини глибоких криз усі стають дітьми з іменами матері на устах.

А які гарні ті місця, де наше дитинство протікало! І небо, і земля, рослини і живі тварини, жива і мертва річ – все це лишається з нами назавжди.

Для дитини, що приїхала з села, церква була єдиним місцем, де вона відривалася від нудної буденщини. Великдень, Трійця, Різдво, Водохрещі, крашанки, коляда – все це викликало бажання пізнати світ і життя. Це було свято серед буднів, барвистість серед сірості, музика серед беззвучності.

4. Прочитайте текст «Мудрість давньогрецьких філософів»

Стародавня Греція славилася своїми мислителями. І до наших часів не втратили значення їх праці, не втратили популярності їх окремі вислови.

Серед усіх давньогрецьких філософів найуніверсальнішим був Аристотель. У його творах відображені всі галузі тогочасних знань: логіка, психологія, природознавство, історія, політика, етика, естетика. Аристотель жив у бурхливу епоху, повну жорстоких війн і падіння грецьких міст-держав під натиском Македонії. Батько Аристотеля був лікарем при дворі македонського царя. Учився Аристотель в Афінах, у школі Платона. На запрошення македонського царя зайняв місце вихователя царського сина Олександра, майбутнього славетного полководця. Потім повернувся в Афіни і створив філософську школу – ліцей, який проіснував кілька століть. Після смерті Олександра Македонського, коли в Афінах активізувався рух за визволення з-під влади Македонії, виїхав і скоро помер.

Кілька його висловлень стали крилатими. Найпопулярніший із них філософський: людина – істота суспільна. Це вислів із твору «Політика», у повному, нескороченому перекладі він звучить так: «Людина – політичне створіння, суспільна істота, суспільна тварина». Аристотелю приписують слова, що виражають людську безкомпромісність: Платон – мій друг, а істина – ще більший друг. Вислів відстоює право заперечує твердження авторитетів, якщо цього вимагає істина. На Аристотеля посилаються, коли кажуть «вибрати менше зло». У праці Ціцерона «Про обов'язки» сказано: «Слід не лише вибирати із зол найменше, але й добувати з них саме те, що може в них бути хорошого».

Ще одним видатним представником античної діалектики був грецький філософ-матеріаліст Геракліт. Уславився він думкою, яка дійшла до нас у переказі Платона: «Геракліт говорить, що все рухається і ніщо не стоїть, і, додає, двічі в одну і ту ж річку увійти неможливо».

Часто можна почути: треба їсти, щоб жити, а не жити, щоб їсти. У цій короткій формі викладено два життєвих принципи: життя як служіння великим ідеалам, життя на користь і радість людям, багате подіями, активне життя (їсти, щоб жити) і життя для задоволення власних споживацьких потреб, життя нецікаве, скоріше, просто існування (життя, щоб їсти). Слова ці настільки прості й лаконічні, що, здавалося б, виникли «самі з себе». Приписуються вони давньогрецькому філософу Сократу. Чому приписуються? Бо встановити достовірність його авторства неможливо. Славетний філософ нічого не писав. Він зібрав велику групу учнів і усно, у живій розмові, суперечці пропагував свої погляди. Він уважав найвищими чеснотами людини вміння стримувати свої пристрасті, а ще хоробрість і справедливість.

Сократ любив повторювати: «Я знаю тільки те, що нічого не знаю». Це афоризм людей мудрих і скромних, яку знають, що невеличка частинка відомостей про світ, яку людина збере за життя, у порівняння з океаном

пізнаного і ще непізнаного людиною, дуже мала. Цей вислів популярний і в наш час.

Архімеда ми згадуємо, коли говоримо: «Дайте мені точку опори, і я ...». Архімед дуже пишався своїм відкриттям законів важеля. Він гордовито сказав: «Дайте мені точку опори, і я зсуну Землю».

5. Прочитайте текст «Київ».

Київ – дуже велике місто. Він стоїть на березі Дніпра. По той бік ріки берег низький, там розляглися широкі луки аж до обрію; весною вони на кілька кілометрів залиті водою. А по цей бік Дніпра здіймаються високі гори і на цих горах височить наш Київ.

Вулиці в Києві гористі: вони раз у раз підіймаються і спускаються – вгору і вниз. Київ стоїть на горах: він через те дуже красивий. У ньому гарні будинки, широкі вулиці, всі ці вулиці обсажені деревами.

От, наприклад, хоч би бульвар Шевченка. Посеред нього тягнеться довга алея з високих тополь і рясних кущів.

У Києві багато дерев, а найбільше каштанів. Навесні вони всі цвітуть – тоді ціле місто немовби прибралося на свято. Облітають білі пелюстки, наче сніг кружляє в повітрі. А восени – йдеш по вулиці, а перед тобою – торох! торох! – падають на тротуар дозрілі каштани і з тріскотом вискакують із своїх колючих оболонки.

6. Прочитайте текст «Деревій»

Якщо ви гарячої літньої днини, коли й вітерець не шелесне, стомитесь у дорозі та присядете десь на горбку відпочити, то відразу вдихнете гіркувато-приємний освіжаючий дух деревію, що тут-таки довкруг розсипав свої білі (або й блідо-рожеві) щитоподібні суцвіття на високих і міцних внизу брунатних, стеблах. Коли ж помнете в долонях один такий щиток або ж потрете візерунчасті листки і глибоко вдихнете бальзамовий запах, то відчуете, як стало вам легко, приємно, як прибувають сили.

Ця багаторічна трав'яниста рослина надзвичайно поширена по всій Україні, її невибагливість, життєздатність, плодючість (25тис. Насінин з

однієї рослини!), чіпкість і витривалість ніби не знають краю, не мають меж. Деревій можна знайти практично скрізь: у лісах і чагарниках, на галявинах і узліссях, на вкритих травою степових схилах і високих берегах річок, в низинах і байраках, попід парканами і вздовж доріг, у лісосмугах і на сухих луках. Нерідко сусідами його є звіробій і материнка, петрові батоги і подорожник.

7. Прочитайте текст «Запорожжя»

Запорожжя було одним із найзнаменитіших військових орденів. Подвиги Сагайдачного, Палія, Сірка, Нечая, Сулими, Павлюка були великою школою для кожного, хто зрікався нудного життя у рабстві й приходив шукати волі. Вже на самому початку шістнадцятого століття Запорожжя — військо вишколене, в якому кожен виконував відому йому службу, військо знамените. Недарма Богдан Хмельницький підписувався то «старший війська Запорозького», то «запорозький гетьман», то «гетьман Запорозького війська».

Це була школа войовничості не скореного ніким народу, велике горнило уміння підпорядковувати людині будь-що: ворогів-напасників, ревучу навалу води, мовчазність гордого каменю.

Річище Дніпра з краю в край неодмінно перетинали пороги — гранітні хребтини, що стовбурчилися понад водою інколи усього на кілька кроків, а то ушир цілої версти! Порогів було дев'ять. Від порога низового до горішнього було двісті шістдесят п'ять островів, і усі, як один, мали сліди укріплень запорожців.

Окрім грізно перекинутих гранітів, порогів дніпровських, лежали споконвіку сотні заборогів, окремих скель із граніту, порозкиданих по руслові; та лежали вони, перепиняючи шлях воді, не всуціль, від берега до берега, а тільки подекуди.

8. Прочитайте текст «Квіти»

Вирощуючи різні квіти вдома чи в садку, милуючись їхньою красою, ми рідко думаємо про те, що плекаємо скарбнички із надзвичайними

властивостями. А воно саме так і є, бо квіткові рослини зберігають наше здоров'я, молодість і красу, поліпшують апетит, надають їжі пікантності та аромату. А ще квіти дарують естетичну насолоду, відволікаючи від турбот і стресів, вселяють бадьорість, оптимізм, просто поліпшують наш настрій. Така універсальність властивостей притаманна багатьом видам рослин, культивованих у кімнатних умовах, особливо ж представникам тропічної та субтропічної флори. Майже кожна рослина, вирощувана в кімнаті, - то в'язанка сюрпризів, букет розгаданих, таємничих, невідомих поки людям властивостей.

Важко, практично неможливо поділити різні види рослин відповідно до закодованих у них властивостей та за їхньою дією на людський організм. Наприклад, багато лікарських рослин – декоративні та пряно-смакові. Чимало овочевих мають гарні квіти та плоди, придатні для використання як спеції, що водночас здатні лікувати. Десятки наших місцевих квіткових рослин поєднують у собі харчові, лікувальні та дієтичні властивості з чудовими декоративними якостями

9. Прочитайте текст «Література»

Літературу можна б зрівняти з могутніми пасмами гір. Вражають і приголомшують вони нас своїми потужними кам'яними сплесками, рвуться до неба, немов грізний крик землі, виповнюють простір такою несамовитою і неповторною красою, яка може зродитися тільки внаслідок невпинного мільйоннолітнього процесу творення. Здіймаючись своїми непохитними валами, гори, ніби підкоряючись якійсь вивірній силі, ревниво пильнують, щоб не дати перевищити себе, але безрадно завмирають перед видовищем кількох недосяжно високих вершин, що сяють у піднебессі, вкриті вічними, як і сама слава, снігами. Коли ж наблизитись до гір, коли сміливо й радісно заглибитись у їхній могутній світ, все майже вмить зміниться, зовні все постане в розчленованості, в сум'ятті, в боротьбі, в змаганні, вкриті вічними снігами вершини так само сятимуть на сонці, але тепер уже не над одноманіттям хребтів, а серед сотень тисяч інших вершин, піків, гір,

бескидів, скель, і важко буде визначити, що вище, перспектива змінюватиметься невинно й нестримно, іноді нижчі затулятимуть від вашого зору вищих, мінливість і непевність гірського світу для недосвідчених може бути навіть небезпечною, і порятуватися від цього можна тільки знанням, умінням і, сказати б, мистецтвом бачити, орієнтуватися, сприймати все не самим серцем, але й розумом.

Може, таке порівняння занадто суб'єктивне, але воно щоразу зринає, коли постають перед тобою імена великих: Гомера, Данте, Шекспіра, Сервантеса, Гете, Пушкіна, Шевченка, Франка. Вони справді височать над світовою літературою, мов джомолунгми й монблани над гірськими пасмами, і коли до цих імен долучаються сотні й тисячі інших, вони з'являються перед твоїм зором то на короткий час, то на багато років, а то й на все життя.

10. Прочитайте текст «Національні символи»

«Людина хороша, коли на себе схожа»,— говорять у народі. Кожна нація намагається виявити себе і свою суть у національних символах. Гербом України є тризуб, а прапор складають два кольори: жовтий і синій. Який же зміст, яка історія у цих символах?

Зображення тризуба з'явилося дуже давно: його розрізняють ще на монетах київських князів. Ось лише деякі версії походження цього знака: скіфський або візантійський скіпетр, корона, голуб Святий Дух, якір, лук і стріла, шолом, сокира.

У Київській Русі тризуб зображали, вносячи у його форму національні елементи, але зберігаючи незмінною основу.

Яке минуле українського прапора? Синій і жовтий кольори ми бачимо на знаменах українських козаків, у козацькому й гайдамацькому одязі.

Краю, де зародилась хліборобська цивілізація, притаманні саме сині й жовті фарби. Золотаві хлібні лани і блакитне над ними небо, синя дніпровська або морська вода і жовтий пісок — все це зроду-звіку складало краєвид України. Око українця милували жовті квіти горицвіту й соняшника, голубі пелюстки цикорію, барвінку й волошки. Жовте уособлює вогонь, а

синє - холод, це два полюси буття, два кінці осі, навколо якої буття обертається.

11. Прочитайте текст «Осінь»

Прийшла осінь. Стоять теплі, золоті дні. Повітря стало чистим, прозорим. Відкрилися степові простори, далекі скіфські кургани в примарнім сіянні ласкавого сонця здаються попелясто-сірими. Край дороги — яскрава квітка ромашка. Ранками на її чистих пелюсточках блищать сріблясті крапельки — це розтав перший приморозок. А квітка живе, не губить своїх пелюсток на землю.

Увечері небо стає сірувато-рожевим. На тлі оранжево-попелястої зірниці чорні зграї ворон, що летять на ночівлю, розпростерши крила, здаються якимись фантастичними істотами. Ліс стоїть задумливий, тихий, тільки листя тріпоче від тривожного повіу вітру. Поле з кожною хвилиною все більше темніє. Здається, ніби сутінки розтікаються хвилями із балок і ярів, покривають землю, застилають ліс. На сірому небі покотилась, упала зірочка.

Відгадки до загадок

Заняття 1

Ім'я

Заняття 5

а) вікна

б) свічка

Заняття 9-10

а) любов

б) восьмеро

Заняття 12

а) дочка

б) мати

Зміст

Передмова.....	3-4
Розділ I	
НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ.....	9
Розділ II	
Методичні рекомендації.....	17
Розділ III	
Тема 1.....	24
Тема 2.....	25
Тема 3.....	26
Тема 4.....	28
Тема 5.....	29
Тема 6.....	31
Тема 7.....	32
Тема 8.....	34
Тема 9-10.....	35
Тема 11.....	37
Тема 12.....	38
Тема 13.....	40
Тема 14-15.....	41
Тема 16.....	42

Тема 17.....	43
Тема 18-19.....	45
Тема 20.....	46
Тема 21.....	47
Тема 22.....	49
Тема 23.....	51
Розділ VI	
Тексти для додаткового читання.....	52
Відгадки до загадок.....	60

ЛІТЕРАТУРА

5. Альохіна С.В., Онкович Г.В., Шутенко Я.С. Українська мова для іноземних студентів: початково-предметні курси. – К., 1998.
6. Вивчаємо українську: Підручник /Укл. Л.Г. Новицька, Т.М. Поліщук. – Львів, 1995.
7. Євстигнєєва Г.А. Перші кроки українського мовлення: Навчальний посібник для студентів-іноземців. – Львів, 1994.
8. Макарова Г.І., Паламар Л.М., Присяжнюк Н.К. Розмовляємо українською. Вступний курс. – У 3-х ч. – К., 2002.
9. Сокіл Б. Вчимося розмовляти українською. – Львів, 2004.
10. Тематичні діалоги для розвитку усного мовлення на початковому етапі навчання української мови як іноземної /Укл. Н.Станкевич. – Львів, 2000.